

Yüksek Adalet Divanı (14 Haziran 1960-25 Nisan 1962)

27 Mayıs 1960 darbesi sonucunda İstanbul'dan özel bir uçakla Ankara'ya getirilerek görüşlerine başvuru yedi anayasa hukukçusunun, (Tarık Zafer Tunaya, İsmet Giritli, Sıddık Sami Onar, Hüseyin Nail Kubalı, Naci Şensoy, Ragıp Sarıca, Hıfzı Veldet Velidedeoğlu) yasama yetkisi ile donatılmış bir ihtilal komitesi kurulması yönünde görüş bildirmeleriyle Milli Birlik Komitesi (MBK) kurulmuştur. Ayrıca yeni anayasanın hazırlanması için de akademisyenlerden oluşan MBK tarafından görevlendirilmiş bir komisyon oluşturulmuştur. Komisyon, dört bölüm, 27 maddeden oluşan ve 14 Haziran 1960 günü *Resmî Gazete*'de yayımlanarak yürürlüğe giren 1 sayılı Kanun'u (Geçici Anayasa) hazırlamıştır. 12 Ağustos günü kabul edilen 55 sayılı Kanun'la (4.madde) "geçici" sıfatı kaldırılan 1 sayılı Kanun'un, 6.maddesiyle eski cumhurbaşkanı, başbakan, vekiller ile DP mensuplarını ve onların suçlarına iştirak edenleri yargılamak üzere Yüksek Adalet Divanı kurulmuştur.

Kanun'la Yüksek Adalet Divanının, adlî, idari ve askerî kazaya mensup hâkimler arasından, Bakanlar Kurulunun teklifi üzerine Milli Birlik Komitesince seçilecek bir başkan, sekiz asıl ve altı yedek üyeden oluşturulması kararlaştırılmıştır. Öncelikle de sanıkların sorumluluklarını araştırmak ve haklarında son tahkikatı açmak için Yüksek Adalet Divanında yargılanmalarının gerekip gerekmediğine karar vermek üzere, Bakanlar Kurulunun teklifi ile Millî Birlik Komitesince seçilecek bir başkan ile otuz üyeden müteşekkil Yüksek Soruşturma Kurulu teşkil edilmiştir. Kurulun teşkilâtı ve çalışma usulünün özel kanunla belirlenecek, Yüksek Adalet Divanının başsavcısı ile beş yardımcısı, Yüksek Soruşturma Kurulunun başkanı ve üyeleri arasından Bakanlar Kurulunun teklifi ile Millî Birlik Komitesince tayin edilecekti. Ayrılmış olsalar bile Millî Birlik Komitesi üyeleri, Yüksek Adalet Divanında, Yüksek Soruşturma Kurulunda ve Divan Savcılığında vazife alamayacaklardı. Temyiz yolu kapalı olan Divan kararlarından sadece idamların infazı, Millî Birlik Komitesinin onayına bağlanmıştır. Yargılama yetkisinin ise Yüksek Adalet Divanı ve Yüksek Soruşturma Kurulu tarafından kullanılması hükmü getirilmiştir.

Milli Birlik Komitesinin belirleyeceği heyette Mahkeme Başkanlığı görevine ilk olarak Yargıtay Başkanı Recai Seçkin seçilmiş olsa da Divanın, Ankara'da yaptığı bir dizi toplantı sonrası Seçkin, Divan Başkanı ile üyeler arasında görüş ayrılıkları çıktığı gerekçesiyle ayrılmak istediğini bildirmiştir. Bunun üzerine Komite, mahkeme heyetinin başkanlığına Yargıtay 1. Ceza Dairesi Başkanı Salim Başol'u getirmiştir. Gönüllü olup arzusunu Komiteye ileten Yüksek Soruşturma Kurulu Üyesi Altay Ömer Egesel'e, Divanın Başsavcılığı görevi verilmiştir. Böylece yedek üyelerle birlikte 15 hâkim ve bir başsavcıyla, savcı yardımcılarında oluşan Yüksek Adalet Divanı Heyeti belirlenmiştir.

Döviz Suistimali (Barbara) Davasının 21 Kasım 1960 tarihli ilk celsesinde 4 savcı bulunması gibi farklılık gösteren oturumlar olmasına rağmen duruşmalarda Başkan'la birlikte 9 hâkim, Başsavcı'yla birlikte de genellikle 11 veya 12 savcı yardımcısı görev yapmıştır. Duruşmalardaki ekseriyete göre Yüksek Adalet Divanı Heyeti şu isimlerden oluşmuştur: **Hâkimler:** Başkan Salim Başol. Üyeler; Selman Yörük, Rıza Tunç, Ferruh Adalı, Abdullah Üner, Hıfzı Tüz, Hasan Gürsel, Nahit Saçlıoğlu, Cahit Özden, Ali Doğan Toran, Kemal Gökçen, Mehmet Çokgüler, Vasfi Göksü, Adil Sanal. **Savcılar:** Başsavcı Altay Ömer Egesel. Üyeler; Fahrettin Öztürk, Faruk Siret Değermen, Orhan Erdoğan, Süleyman Taşar, Niyazi Kırdar, Necdet Darıcioğlu, Servet Tüzün, Turgut Lüleci, Avni Yurtsever, Ahmet Bayrak, Salim Ertem, Süleyman Erdoğan.

Yüksek Adalet Divanında yargılanacaklara karar verecek olan Yüksek Soruşturma Kurulunun, başkanı ve 30 üyesi MBK'nin 29 Haziran 1960 tarihli toplantısında belirlenmiştir. Başkanlığına Yargıtay 6. Ceza Dairesi Başkanı Celalettin Kurelman getirilirken, ön soruşturmalar Hayrettin Şakir Berk'in getirildiği Kurul tarafından yapılmıştır. 1 sayılı Kanun'la sanıklar hakkında soruşturma yapması için oluşturulan Yüksek Soruşturma Kuruluna, 22 Aralık 1960 tarihinde çıkartılan 169 sayılı *1 sayılı Kanun'a ek Kanun*'la sadece Celal Bayar'ın, Adnan Menderes'in, bakanların ve mebusların vazifelerinden doğan suçlar ile ilgili Yüksek Adalet Divanı nezdinde son tahkikatın açılmasının gerekip gerekmediği konusunda karar alma yetkisi verilmiştir. Sadece 5 ismin hukukçu olmadığı, 7 hukukçunun da asker kökenli olduğu Yüksek Soruşturma Kurulunun üyeleri şunlardır: Yargıç Yüzbaşı Orhan Akkaya, Maliye Hesap Uzmanı Ahmet Bayrak, Savcı Fahri Ar, Yargıç Üsteğmen Semih Belen, Yargıtay Üyesi Naci Benli, Vakıflar Eski Genel Müdürü Hakkı Kamil Beşe, İstanbul 5 inci Asliye Hukuk Yargıçısı Faruk Siret Değermen, Yargıç Yarbay Haydar Demiraslan, İzmir Cumhuriyet Savcısı Altay Egesel, Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Görevlisi Mazhar Hiçşaşmaz, Yargıtay Üyesi Sırrı Kalaylıoğlu, Yargıç Mustafa Karaoğlu, Maliye Teftiş Heyetinden Ziya Kayla, Emet Cumhuriyet Savcısı Niyazi Kırdar, Cumhuriyet Başsavcı Yardımcısı Fahrettin Kıyak, Yargıtay Üyesi Kazım Kızıroğlu, Danıştay Üyesi Hikmet Kümbetlioğlu, Yargıç Yüzbaşı Turgut Lüleci, Yargıç Binbaşı Orhan Ok, Yargıç Yüzbaşı Cemal Turgut Özdol, Yargıtay Üyesi Fazlı Öztan, Yargıtay Raportörü Fahrettin Öztürk, Yargıtay 2. Hukuk Dairesi Başkanı Hayrettin Mustafa Berk, Danıştay 2. Daire Başkanı İbrahim Senil, Cumhuriyet Başsavcı Yardımcısı Cebbar Şenel, Yargıç Binbaşı Süleyman Taşer, Danıştay Üyesi Vecihi Tönük, Yargıtay Üyesi Fehmi Tüzün, İstanbul Vilâyeti Hukuk Müşaviri Avni Yurtsever, Hesap Uzmanları Kurulundan Adil Yücefer.

Bu süreçte 1924 Anayasası'nın 41.maddesine göre cumhurbaşkanı, sadece vatana ihanet sebebiyle TBMM'ye karşı sorumlu olduğundan eski cumhurbaşkanının yargılanması hususu, öncelikli bir sorun olmuştur. Milli Birlik Komitesinin 7 Temmuz 1960 tarihli 2 numaralı Karar'ı ile Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın, Anayasanın 41. maddesinin 1. fıkrası ile Türk Ceza Kanunu'nun 125, 141/3, 146 ve 149. maddelerinde yazılı suçlardan sorumlu olduğu gerekçesiyle Yüksek Adalet Divanında yargılanmasına ittifakla karar verilmiştir.

Yüksek Adalet Divanında yargılamalar 14 Ekim 1960 tarihinde 19 ayrı dava halinde başlamış ve sonradan 17'sinin birleştirilmesi ile Anayasa (Anayasayı İhlal) Davası çatısı altında sürdürülerek tamamlanmıştır. Toplam 592 sanık yargılanmıştır. Fakat davalar temel alındığında bu rakam 696'dır. Bu, başlangıçta 19 davada yargılanan toplam sanık adedidir. Çoğu sanık aynı anda birçok davada yargılandığı için 696, kişi sayısı olarak değerlendirilmemelidir. İlk duruşmalar temel alınarak davalara göre yargılanan sanık adedi şöyledir: Bebek Davası 2, Köpek Davası 2, Anayasayı İhlal Davası 401, İstanbul-Ankara Olayları Davası 117, 6-7 Eylül Olayları Davası 11, Ali İpar Davası 8, Çanakkale-Geyikli Olayları Davası 4, Değirmen Davası 2, Demokrat İzmir Gazetesi Davası 24, Barbara Davası 2, İstimlak-Yolsuzluk Davası 10, Kayseri Olayları Davası 13, Zimmet ve İrtikâp Davası 2, Arsa Yolsuzluğu Davası 1, Örtülü Ödenek Davası 2, Vinilex Şirketi Davası 4, Radyo Davası 9, Topkapı Olayları Davası 60, Vatan Cephesi Davası 22.

Yüksek Adalet Divanında ilk görülenlerin "Köpek" ve "Bebek" davaları olması ve bunların içerikleri, daha başlangıçta Divanın otoritesinin zedelenmesine neden olmuştur. 22 Kasım 1960 tarihinde Anayasayı İhlal Davası ile birleştirilen Adnan Menderes'le Doktor Fahri Atabey'in yargılandıkları 1960/8 esas numaralı Bebek Davası, aynı zamanda Menderes'in beraat ettiği tek davadır.

Yassıada'daki davaların dokuzu; yolsuzluk, usulsüzlük, görevi kötüye kullanma kapsamındadır. Bunların içerisinde esas numarası 1960/15 olan ve 18 Kasım 1960 günü görüşülmesine başlanan Değirmen Davası, 3 Aralık 1960 tarihinde Türk Ceza Kanunu'nun 102.maddesinin 4.bendindeki beş yıllık aslî zaman aşımı süresi hesaba katılarak düşürülmüştür.

Yolsuzluk kapsamındaki diğer davalardan Köpek Davasında, Afgan Kralı tarafından 1959 yılında Bayar'a hediye edilen "Bastı" adlı köpeğin, değerinin yaklaşık yirmi katı üzerinde bir bedelle Gazi Orman Çiftliği'ne satıldığı iddiasıyla eski Cumhurbaşkanı Celal Bayar ile eski Ziraat Vekili Nedim Ökmen yargılanmışlardır. Anayasa Davasının sonucunda Celal Bayar 4 sene 2 ay, Nedim Ökmen ise 5 yıl ağır hapis cezasına çarptırılmışlardır. Nedim Ökmen, nüfuzunu kullanmak suretiyle, eşine ait arsayı fahiş fiyatlarla sattığı iddiasıyla yargılandığı 1960/6 esas numaralı Arsa Satışı Yolsuzluğu Davasından da yine 5 yıl ağır hapis cezası almıştır. 1960/10 esas numaralı Zimmet-İrtikâp Davasında, eski Ticaret Bakanı Zeyyad Mandalinci zimmetine para geçirmekten ve eski Ticaret Vekili Hayrettin Erkmen de görevini kötüye kullanmaktan yargılanmışlardır. Zeyyad Mandalinci'nin bu suçlamadan dolayı tutukluluğu kaldırılırken, Hayrettin Erkmen ise hapis cezası almıştır. Esas Numarası 1960/11 olan Vinileks ve Standart Şirketleri Yolsuzluğu Davasında, nüfuzunu kullanarak şirkete usulsüz kredi sağladığı ve rüşvet aldığı iddiasıyla eski Maliye Bakanı Hasan Polatkan ile rüşvet vermek suçundan Şirketin hissedarları Ragıp Sipahi, Necati Dölay ve Hüseyin Altay yargılanmışlardır. 26 Kasım 1960 tarihinde birleştirilen Anayasa Davası sonucunda Hasan Polatkan, yedi yıl ağır hapis cezasına çarptırılarak 550.000 lira para cezasını ödemeye mahkûm edilmiştir. İpar Transport Limited Şirketinin Amerika'dan aldığı üç gemi ile ilgili yolsuzluk ve döviz kaçakçılığı yapıldığı iddiasıyla açılan 1960/13 Ali İpar Davasında, Adnan Menderes, Fatin Rüştü Zorlu, Hasan Polatkan, Hayrettin Erkmen, Sebati Ataman, Medeni Berk ile Şirketin Sahibi ve Müdürü Ali İpar ve Amerika'da Ekonomi Heyetinin Başkanı Nihat Ali Üçüncü yargılanmışlardır. Şirketin Ali İpar dışındaki ortaklarının hisseleri üzerine konulmuş hacizler kaldırılmış ve birleştirildiği Anayasa Davası sonucunda Adnan Menderes, Medeni Berk, Fatin Rüştü Zorlu, Hayrettin Erkmen ve Hasan Polatkan'a çeşitli hapis ve para cezaları verilmiştir. 1960/18 numaralı Türk Parasını Koruma Kanunu'na Aykırı Hareket Davasında (Döviz Tahsisi Suiistimali veya diğer adıyla Barbara Davasında), yargılanan Refik Koraltan ile Hasan Polatkan ceza almışlardır. İstanbul'da usulsüz istimlaklerin yapıldığı iddiasıyla açılan 1961/8 esas numaralı İstimlâk Yolsuzluğu Davasında, Adnan Menderes'le birlikte Dilaver Argun, Kemal Hadımlı, Mümtaz Tarhan, Kemal Aygün, Ethem Yetkiner, Emin Kalafat, Medeni Berk, Hayrettin Erkmen ve Haluk Şaman yargılanmışlardır. Bu Dava, Adnan Menderes hakkında verilen idam kararındaki maddi vakalardan birisini oluşturmuştur. 1960/21 esas numaralı Örtülü Ödenek Davasında, Başbakanlık örtülü ödeneğinin özel ihtiyaçların karşılanması suretiyle zimmete geçirmek ve görev suiistimali yapmak suçlamasıyla Adnan Menderes ile eski Başbakanlık Müsteşarı Ahmet Salih Korur yargılanmış, bu yargılama sonucunda Korur suçsuz bulunmuş Adnan Menderes ise ceza almıştır.

Yassıada'da ana kapsamı oluşturan davalar, DP iktidarı döneminde iç siyasi gelişmelere etki eden olaylar üzerinde şekillenmiştir. Bu davalarda baskı yönetimi kurduğu, vatandaşlar arasına nifak soktuğu, demokratik, anayasal rejimi ihlal ettiği ve bu yolla diktatörlük kurmak istediği gibi iddialarla DP iktidarına yönelik suçlamalar yapılmıştır. Esas numarası 1960/3 olan 6-7 Eylül Olayları Davasında, Celal Bayar, Adnan Menderes, Bakanı Fatin Rüştü Zorlu ve eski Devlet Bakanı Fuat Köprülü ile birlikte İstanbul, İzmir valileri, Selanik Başkonsolosu Mehmet Ali Balin ve yardımcısı Mehmet Ali Tekinalp, o tarihlerde öğrenci olan Oktay Engin ve Selanik Konsoloshanesi Kavası Hasan Uçar yargılanmışlardır. Dava sonucunda Celal Bayar suçsuz bulunurken, Adnan Menderes ile Fatin Rüştü Zorlu ceza almışlardır. Fuat Köprülü, Mehmet Ali Balin, Hasan Uçar ise 5 Ocak 1961 tarihinde serbest bırakılmışlardır. 4 Mayıs 1959 günü İsmet İnönü'nün İstanbul'a girişi sırasında Topkapı'da İnönü'ye bir suikast tertiplendiği iddiasıyla açılan Celal Bayar ve Adnan Menderes dahil 60 kişinin yargılandığı 1960/7 esas numaralı Topkapı Olayları Davasında, 46 kişi ceza alırken 14 kişi de beraat etmiştir. DP Dönemi'nde vatandaşlar arasında nifak sokulduğu, muhalefetin yok edilmek istendiği, dikta rejimi kurulmaya çalışıldığı gibi suçlamalarla açılan 1961/7 esas numaralı Vatan Cephesi Davasında, Sebati Ataman, Hadi Hüsman ve Mükerrerem Sarol beraat ederken nihai kararlar birleştirildiği Anayasayı İhlal Davası

sonucunda verilmiştir. Celal Bayar ve Adnan Menderes'le birlikte 117 kişinin yargılandığı 28 Nisan 1960 ile 27 Mayıs 1960 tarihleri arasında Ankara ve İstanbul'da meydana gelen olayları kapsamına alan 1960/4 esas numaralı İstanbul-Ankara Olayları Davasında, 36 kişinin beraat etmesine, 4 kişinin de tekrar tutuklanmasına karar verilmiştir. Adnan Menderes, Fatin Rüştü Zorlu, Mükerrerem Sarol, Emin Kalafat, Celal Yardımcı, Sıtkı Yırcalı Abdullah Aker, Haluk Şaman ve Basın Yayın Turizm Umum Müdürü Altemur Kılıç'ın yargılandıkları 1960/20 esas numaralı Devlet Radyosunun DP Organı Haline Getirilerek Tek Fert veya Zümre İdaresi Kurmak Gayesi ile Propaganda Yaptırılması Suçuna Ait Davada sadece Altemur Kılıç beraat etmiştir. 1959 yılında Çanakkale Geyikli'de meydana gelen olayların sorgulandığı ve Adnan Menderes'le birlikte DP milletvekilleri Nuri Togay, Servet Sezgin ve Ahmet Hamdi Sezen'in yargılandığı 1960/30 esas numaralı Şartlı Tehdit Çanakkale-Geyikli Olayları Davası, Menderes hakkında verilen idam kararının maddi vakalarından birisini oluşturmuştur. Celal Bayar, Adnan Menderes ile onlara suç ortaklıkları yaptıkları gerekçesiyle 11 kişinin yargılandığı 1960/31 esas numaralı Kayseri Olayları Davası, Celal Bayar ile Adnan Menderes'in idam kararlarında etkili olurken Kayseri Valisi Ahmet Kınık, General Cemal Çakın ve Milli Emniyet Müfettişi Aziz Ronabar da ceza almışlardır. *Basına özgürlük tanımadığı iddiası üzerine temellendirilen 1960/32 esas numaralı Demokrat İzmir Gazetesi ve Matbaasının Tahribi Davasında, Adnan Menderes dahil 24 kişi yargılanmış ve bu davanın birleştirildiği Anayasa Davası sonucunda Menderes hakkında verilen idam kararında etkili olmuştur.*

17 davanın birleştirildiği esas numarası 1960/1 olan Anayasa Davası, Yassıada'daki tüm davaları sonuçlandırmıştır. İlk oturumu 14 Ekim 1960 Cuma günü saat 09,55'te yapılan ve sanık sayısı 401 olan davanın, "1" numaralı sanığı Celal Bayar, "2" numaralı sanığı Adnan Menderes, "3" numaralı sanığı Medeni Berk, "4" numaralı sanığı İzzet Akçal ve "5" numaralı sanığı Hüseyin Celal Yardımcı'dır. Dava kapsamında ceza tevkifnamelerinde sanıklara isnat edilen suç, Türk Ceza Kanunu'nun vatan aleyhinde işlenen cürümleri içeren 141 ve Anayasayı ihlal kapsamındaki 146/3 maddeleridir. Sanıklar, cumhurbaşkanı başta olmak üzere hükümet üyeleri, Meclis başkanı ve yardımcıları, Tahkikat Komisyonu Başkanı ve üyeleri, Salahiyet Kanunu'nu teklif edenler ile DP milletvekilleri olmak üzere tasnife tabi tutulmuşlardır. Vatana ihanet suçlamasıyla açılan davanın kapsamını, kanunların ve Cumhuriyet prensiplerinin ihlal edildiği, dikta rejimine gidildiği, milletvekillerinin görevlerini gerektiği gibi yapmadıkları şeklindeki iddialar oluşturmuştur. Anayasa Davasında suçlamalar şu altı başlık altında toplanmıştır: CHP'nin mallarını hazineye devreden 14 Aralık 1953 tarihli ve 6195 sayılı Kanun. Kırşehir'in kaza haline getirilmesi. Emekli sandığı Kanunu'nun 39.maddesinde 21 Haziran 1954 tarihinde yapılan tadil ile Yargıtay, Danıştay, Sayıştay başkan ve üyelerinin de gerekli görülmesi halinde emekliye sevk edilebilmelerine olanak sağlanması. 30 Haziran 1954 tarihli ve 6428 sayılı, 11 Eylül 1957 tarihli ve 7053 sayılı Kanunlarla, Seçim Kanunu'nun 35. ve 109. maddelerinin değiştirilmesi. 6761 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu ile eşitlik ilkesinin ihlal edilmesi. Meclis Tahkikat Encümeninin kurulması ile Salahiyet Kanunu'nun çıkartılması.

Anayasayı İhlal Davasında Başsavcı, iddianamesini 10-14 Temmuz 1960 tarihleri arasında yapılan oturumlarda okumuş, kararlar ise 15 Eylül 1961 tarihli elli beşinci oturumda açıklanmıştır. Kararla ilgili yapılan açıklamada, zaman aşımı nedeniyle Değirmen Davasının ve duruşma döneminde vefat ettikleri için de Yusuf Salman, Yümnü Üresin, Lütfi Kırdar, Gazi Yiğitbaşı, eski Genelkurmay Başkanı Nuri Yamut ve Kenan Yılmaz haklarındaki amme davalarının düşmüş olduğu bildirilmiştir. Adnan Menderes, Celal Bayar, Fatin Rüştü Zorlu, Hasan Polatkan, Refik Koraltan, Emin Kalafat, Ağâh Erozan, Ahmet Hamdi Sancar, Bahadır Dülger, Baha Akşit, İbrahim Kirazoğlu, Nusret Kirişçioğlu, Zeki Erataman, Osman Kavrakoğlu, Rüştü Erdelhun hakkında idam kararları verilmiştir. MBK, oy birliği ile alınan Adnan Menderes, Fatin Rüştü Zorlu ve Hasan Polatkan hakkındaki idam kararlarını onaylamıştır. Yaş haddi sebebiyle Celal Bayar'ın ölüm cezası, oy çokluğu ile kararlar alındığı için de 12 idam kararı, müebbet hapis cezasına çevrilmiştir. Yine 31 sanık

müebbet hapis cezasına çarptırılmıştır. 418 sanığa 6 ay ila 20 yıl arasında değişen hapis cezaları, 123 sanık için de beraat kararı verilmiştir.

Ana davaların dışında Demokrat Parti idarecileri ve vekilleri için haksız iktisap (Gayrimeşru Servet İktisabı) adı altında davalar da açılmıştır. Sanıkların 14 Mayıs 1950 ila 27 Mayıs 1960 tarihleri arasında edindikleri servetin meşru olup olmadığını belirlemek amacıyla başlatılan soruşturma süreci Yüksek Soruşturma Kurulu tarafından yürütülmüştür. Davalar sonuçlanıncaya kadar malları üzerine haciz ve tedbir konulan sanıklardan alınan beyannameler, kanıtlar vb. belgeler bilirkişilere gönderilmiştir. Yapılan incelemenin ardından Yüksek Soruşturma Kurulunun değerlendirmesi ile birlikte dosyaların gönderildiği Yüksek Adalet Divanı, nihai kararı vermiştir.

Döneminde de sonrasında da tartışılan ve tartışılmakta olan kararların ardından Yüksek Adalet Divanı, Celal Bayar, bakanlar ve ilgili kişilerle alakalı sonuçlandırılmamış ve haksız iktisap davaları gibi sorumluluk alanına giren meselelerin devamlılığı nedeniyle görevine devam etmiştir. Fakat kadrosunda bazı değişiklikler olmuştur. Öncelikle de Başkan Salim Başol ile üyelerden Abdullah Üner, çalışmalarının yoğunluğunu gerekçe göstererek görevlerinden ayrılmayı talep etmişlerdir. 9 Ekim 1961 tarih ve 77 sayılı Karar'la Selman Yörük Yüksek Adalet Divanı başkanlığına getirilirken, Divanın asli üyeleri arasında azalma olması üzerine de yedek üye olarak görev yapan Ferruh Adalı ile Adil Sanal asli üye olmuşlardır. Yedek üyelerden boşalan yerlere de Temyiz Azası Müslim Gökgöl ile Bayramiç Hakimi Hasan Akgiray seçilmiştir. MBK'nin 14 Ekim 1961 tarihinde gerçekleştirilen toplantısında onaylanan bu değişikliklerin tümü, 18 Ekim 1961 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

22 Nisan 1962 tarihli 44 numaralı Kanun'la Anayasa Mahkemesi kurulmuş ve geçici 7.maddesinde belirtildiği üzere Kanun'un Resmi Gazete'de yayımlandığı 25 Nisan 1962 tarihinden itibaren Yüksek Adalet Divanı ile Yüksek Soruşturma Kurulunun hukuki varlıkları sona ermiştir. Yüksek Adalet Divanı ve Yüksek Soruşturma Kurulunda karara bağlanmamış 1 sayılı Kanun'un 6.maddesinde belirtilen eski Cumhurbaşkanı Celal Bayar ve bakanlarla ilgili dosyalar Anayasa Mahkemesine, haksız iktisap dosyaları ağır ceza mahkemelerine, diğerleri ise Millet Meclisiyle ilgili mercilere havale edilmiştir.

Zehra ASLAN

KAYNAKÇA

Cumhurbaşkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), 010.09/259.794.4.20

1 sayılı Kanuna ek Kanun, S 169, 22 Aralık 1960.

Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri hakkında Kanun, S 44, 22 Nisan 1962.

1924 tarih ve 491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanunu'nun bâzı hükümlerinin kaldırılması ve bâzı hükümlerinin değiştirilmesi hakkında geçici Kanun, S 1, 12 Haziran 1960.

Millî Birlik Komitesi Kararları, S 80, 14 Ekim 1961.

Resmi Gazete, S 2735, 25 Haziran 1934.

Resmi Gazete, S 10540, 1 Temmuz 1960.

Resmi Gazete, S 10550, 13 Temmuz 1960.

Resmi Gazete, S 10935, 18 Ekim 1961.

Resmi Gazete, S 7979, 11 Aralık 1951.

Resmi Gazete, S 11091, 25 Nisan 1962.

Yüksek Adalet Divanı Kararları, TBMM Açık Erişim, Yer numarası: 1985-4520.

Yüksek Adalet Divanı, **6/7 Eylül Hadiseleri Dava Tutanakları**, TBMM Kütüphanesi (Açık Erişim), Yer: 1985-4503.

Yüksek Adalet Divanı, **Anayasayı İhlal Davası**, 1960/1, C 1-5, Esas No 1960/30, TBMM Kütüphanesi (Açık Erişim), Yer Numarası 1985-4501.

Yüksek Adalet Divanı, **Bebek Davası Tutanakları**, Esas Numarası: 1960/8, TBMM Kütüphanesi (Açık Erişim), Yer Numarası: 1985-4508.

Yüksek Adalet Divanı, **Değirmen Davası Tutanakları**, Esas No: 1960/15, TBMM Kütüphanesi (Açık Erişim), Yer Numarası: 1985-4511.

Yüksek Adalet Divanı, **Devlet Radyosunun DP Organı Haline Getirilerek Tek Fert veya Zümre İdaresi Kurmak Gayesi ile Propaganda Yaptırılması Suçuna Ait Dava Tutanakları**, Esas No: 1960/20, TBMM Kütüphanesi (Açık Erişim), Yer Numarası: 1985-4513.

Yüksek Adalet Divanı, **Döviz Tahsisi Suiistimali Davası Tutanakları**, TBMM Kütüphanesi (Açık Erişim), Yer: 1985-4512.

Yüksek Adalet Divanı, **Fahiş Fiyatla Arsa Satışı Nedim Ökmen Davası**, Esas Numarası: 1960/6, TBMM Kütüphanesi (Açık Erişim), Yer Numarası: 1985-4505.

Yüksek Adalet Divanı, **İstanbul-Ankara Olayları Davası Tutanakları**, Esas No: 1960/4, TBMM Kütüphanesi (Açık Erişim), Yer Numarası: 1985-4504.

Yüksek Adalet Divanı, **İstimplâk Yolsuzluğu Davası Tutanakları**, TBMM Kütüphanesi (Açık Erişim), Yer: 1985-4519.

Yüksek Adalet Divanı, **Kayseri Olayları Davası Tutanakları**, Esas No: 1960/30, TBMM Kütüphanesi (Açık Erişim), Yer Numarası: 1985-4516.

Yüksek Adalet Divanı, **Örtülü Ödenek Davası Tutanakları**, TBMM Kütüphanesi (Açık Erişim), Yer: 1985-4514, s. 1-3.

Yüksek Adalet Divanı, **Şartlı Tehdit Çanakkale-Geyikli Olayları Davası Tutanakları**, Esas No: 1960/30, TBMM Kütüphanesi (Açık Erişim), Yer Numarası: 1985-4515.

Yüksek Adalet Divanı, **Vatan Cephesi Davası Tutanakları**, Esas No: 1961/7, TBMM Kütüphanesi (Açık Erişim), Yer: 1985-4518.

Yüksek Adalet Divanı, **Vinileks ve Standart Şirketleri Yolsuzluğu Duruşması Tutanakları**, TBMM Kütüphanesi (Açık Erişim), Yer Numarası: 1985-4509.

Yassıada Broşürü, T.C. Milli Birlik Komitesi İrtibat Bürosu, Ekim 1960.

Cumhuriyet, 12 Mayıs 1961

Milliyet, 11 Temmuz 1961.

Milliyet, 15 Temmuz 1961.

Milliyet, 16 Eylül 1961.

Milliyet, 18 Eylül 1961.

Ses, 16 Eylül 1961.

ARSLAN, Zehra, "Vatan Cephesi Davası (Kararname, Savunmalar ve Karar)", **History Studies**, 4/2, 2012.

ASLAN, Zehra, "Yassıada'da Sıradan Bir Vatandaş Çiftin Yargılanma Örneği: Topkapı Olaylarından Sanık Hasan Ve Ferdane Polat", **I. Uluslararası Türklerin Dünyası Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Kitabı**, , Editörler: Osman Kubilay Gül; Celal Can Çakmakçı, Ankara 2017.

ASLAN, Zehra, "27 Mayıs Darbesi ve Milli Birlik Komitesi (MBK) Dönemi", **TC Tarihi**, C 3, Atatürk Araştırma Merkezi, Yayımlanmamış kitapta bölüm.

ASLAN, Zehra, "Bir dönem yargılanıyor (3)", Yazı Dizisi, <http://www.indyturk.com/node/186781/t%C3%BCrkiyeden-sesler/bir-d%C3%B6nem-yarg%C4%B1lan%C4%B1yor-3>, 29 Mayıs 2020, Erişim 2 Temmuz 2022.

ASLAN, Zehra, **Yassıada'da Yargılanan Trabzon Milletvekilleri I**, Libra Kitap, İstanbul 2017.

ASLAN, Zehra; Işıl TUNA, **Yassıada'da Yargılanan Trabzon Milletvekilleri II (Mahmut Goloğlu, Selahaddin Karayavuz)**, Libra Kitap, İstanbul 2019.

DOĞANER, "27 Mayıs İhtilaline Giden Süreçte Vatan Cephesinin Rolü", **XVIII. Türk Tarih Kongresi**, C VI, 1-5 Ekim 2018, Haz. Semiha Nurdan; Muhammed Özler, TTK, Ankara 2022, s. 779-790.

NASKALİ, Emine Gürsoy, **Anayasayı İhlal Davası**, C 1, Kitabevi Yay., İstanbul 2012.

Yüksek Adalet Divanı Kararları (14 Ekim 1960-15 Eylül 1961), Kabalci Yayınevi.

Yassıada Broşürü, Milli Birlik Komitesi İrtibat Bürosu, Ekim 1960.

22/07/2024 tarihinde

<https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/yukse-adalet-divani-14-haziran-1960-25-nisan-1962/?pdf=5585> adresinden erişilmiştir